

УДК 930:[929І.Боберський:061.2](477.83/.86:712.743)"
190/193"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2021.04.810>

СПІВПРАЦЯ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО З ТОВАРИСТВОМ «ПРОСВІТА» (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ ст.)

Андрій СОВА

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0548-4975>
доктор історичних наук, доцент,
кафедра олімпійської освіти,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
вул. Костюшка, 11, 79007, м. Львів, Україна;
старший науковий співробітник,
Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
НАН України, відділ новітньої історії
вул. Козельницька, 4, 79026, м. Львів, Україна,
e-mail: sovaandrij1980@gmail.com

Серед видатних українських діячів кінця ХІХ — першої половини ХХ ст. чільне місце займає подвижник української національної ідеї Іван Боберський (1873—1947) — педагог, організатор, перекладач, журналіст, редактор, видавець, громадський, військово-політичний і державний діяч, основоположник українського тіловиховання, спортсмен, меценат, фотограф, архівіст, знавець декількох європейських мов. У 1920—1932 рр., проживаючи в Канаді, Іван Боберський долучився до діяльності Українського інституту «Просвіта» у Вінніпезі. Ця тема не опрацьована в українській історіографії, в чому й полягає новизна запропонованої публікації. Метою дослідження є комплексно проаналізувати співпрацю Івана Боберського з товариством «Просвіта». Хронологічні межі дослідження охоплюють 1901—1932 роки. Територіальні межі охоплюють Галичину (1901—1919) та Канаду (1920—1932). Методологічною основою статті становлять принципи історизму та об'єктивності. Джерельною базою для написання статті стали документи товариства «Просвіта», зокрема звіти, протоколи засідань, звернення і пропам'ятні книги; звіти та періодика організації «Сокіл-Батько»; замітки, статті та спогади Івана Боберського; спогади сучасників.

Ключові слова: Іван Боберський, «Просвіта», Галичина, Львів, Канада, Вінніпег, суспільно-культурна діяльність.

Andriy SOVA

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0548-4975>
Doctor of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Olympic Education
Lviv State University physical culture named after Ivan
Bobersky,
11, Kosciuszko street, 79007, Lviv, Ukraine;
senior researcher at the Department of Modern History
Institute of Ukrainian Studies I. Krypyakevych
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
4, Kozelnytska street, 79026, Lviv, Ukraine,
e-mail: sovaandrij1980@gmail.com

COOPERATION BETWEEN IVAN BOBERSKY AND THE PROSVITA SOCIETY (FIRST THIRD OF THE XX CENTURY)

Among the prominent Ukrainian figures of the late XIX — first half of the XX century a prominent place is occupied by the ascetic of the Ukrainian national idea Ivan Bobersky (1873—1947) — teacher, organizer, translator, journalist, editor, publisher, public, military, political and statesman, founder of Ukrainian physical education, athlete, philanthropist, photographer, archivist, connoisseur of several European languages. Living in Lviv during 1901—1914 and working as a teacher, and later as a professor (1905) of German language and gymnastics (engines), head of the German-language library of the Academic Gymnasium (1901—1918 (with breaks)) and its branch (1906—1914), the Women's Teachers' Seminary (1903—1905) and the Basilian Sisters Gymnasium (1906—1914) in Lviv, he actively immersed himself in social and cultural work. During this period he was a member and collaborated with many societies, including Prosvita.

In 1920—1932, while living in Canada, Ivan Bobersky joined the Ukrainian Institute «Prosvita» in Winnipeg.

This topic is not covered in Ukrainian historiography, which is the novelty of the proposed publication.

The purpose of the study is to comprehensively analyze the cooperation of Ivan Bobersky with the society «Prosvita».

The chronological boundaries of the study cover the years 1901—1932.

Territorial borders cover Galicia (1901—1919) and Canada (1920—1932).

The methodological basis of the article is the principles of historicism and objectivity. The source base for writing the article was the documents of the Prosvita society, including reports, minutes of meetings, appeals and commemorative books; reports and periodicals of the Sokil-Batko organization; notes, articles and memoirs of Ivan Bobersky; memories of contemporaries.

Keywords: Ivan Bobersky, Prosvita, Halychyna, Lviv, Canada, Winnipeg, social and cultural activities.

Вступ. У першій третині ХХ ст. Іван Боберський активно проводив суспільно-культурну діяльність у Галичині, а також в осередках української діаспори. Упродовж цього періоду він був членом (з 1901 р.), а з 1908 р. головою українського гімнастичного товариства «Сокіл» (з 1909 р. — «Сокіл-Батько») [1], Наукового товариства імені Шевченка (з 1902 р.) [2], засновником та опікуном «Українського спортивного кружка» в Академічній гімназії та її філії у Львові (з 1906 р.) [3], співзасновником та членом «Учительської Громади» (з 1908 р.) [4], засновником «Змагального союзу» (з 1911 р.), «Плесту» (з 1911 р.) [5], спортивного товариства вищих шкіл Львова «Україна» (з 1911 р.) [6] та інших організацій. Особливо тісно він співпрацював з товариством «Просвіта». Про цей епізод його біографії немає ґрунтовних публікацій в українській історіографії. З огляду на це було підготовлено відповідне дослідження, метою якого є комплексно проаналізувати співпрацю Івана Боберського з товариством «Просвіта». Хронологічні межі дослідження охоплюють 1901—1932 роки. Територіальні межі охоплюють Галичину (1901—1919) та Канаду (1920—1932).

Джерельною базою для написання статті стали документи товариства «Просвіта», зокрема звіти, протоколи засідань, звернення і пропам'ятні книги; звіти та періодика організації «Сокіл-Батько»; замітки, статті та спогади Івана Боберського; спогади Костя Левицького, Остапа Грицяя, Степана Гайдучка.

Методологічною основою статті є принципи історизму та об'єктивності.

Основна частина. Знайомство Івана Боберського з діяльністю «Просвіти» відбулося ще в його дитячі та юнацькі роки. Адже його батько — отець Микола Боберський, окрім своєї душпастирської праці, яку упродовж 1873—1918 рр. проводив у селах Бітля на Турківщині (1873), Доброгостів на Дрогобиччині (1873—1874), Завадка на Турківщині (1874—1876), Криниця на Дрогобиччині (1876), Гординя на Самбірщині (1876), Стрільбичі на Старосамбірщині (1876—1879), Черхава на Самбірщині (1879—1883), Злоцьке біля Нового Санчу (1883—1887), Ваньовичі на Самбірщині (1887—1918) [7, с. 101, 131, 146, 522, 572, 600], був діяльним членом «Просвіти». Микола Боберський був одним з найавторитетніших священників і громадських діячів кінця ХІХ — початку ХХ ст. на Бой-

ківщині. Як відомого і шанованого священника, його неодноразово запрошували з проповідями та виступами до Самбора й інших сусідніх парафій з різноманітних імпрез. У селах та містечках, де проводив свою душпастирську працю о. Микола, оживала та активізувалася культурна, просвітницька та господарська діяльність. Отець Микола Боберський, намагаючись вирішувати проблему масової неписьменності серед віруючих, у себе на парафіях закладав читальні товариства «Просвіта» [8, с. 41]. Прикладом є його діяльність на парафії у с. Злоцьке коло Нового Санча. Там він заснував одну з перших читалень на Лемківщині — «Руську читальню», перетворивши її 1885 р. на «Просвіту», підпорядковану матірньому (центральному) товариству у Львові. Завдяки о. Миколі читальню постійно оновлювали новою літературою, яку видавала «Просвіта» у Львові [8, с. 41]. Такі ініціативи о. Миколи давали можливість впливати на духовний світ мешканців села.

Чи не найбільше праці о. Микола Боберський вклав у розвиток села Ваньовичі, що коло Самбора, — парафії, де він пропрацював аж до смерті [9]. Зокрема, він у 1890 р. заснував у селі читальню товариства «Просвіта», «Братство тверезості», школу і сільський парохіяльний хор. Завдяки о. Миколі мешканцям Ваньович не раз вдавалося бувати на виставах українського театру в Самборі [10, с. 113]. Підтвердженням того, що о. Микола Боберський мав великий авторитет та працював для підняття національної свідомості українців не тільки у с. Ваньовичі, а й за його межами, є лист керівництва «Просвіти» у Львові, адресований йому 6 травня 1891 р. У ньому зазначалося: «Ваша Всечесности! Головний Виділь тов[ариства] «Просвіта» у Львові ухвалив на своїм засіданні з дня 2-го с[ього] м[ісяця] заявити Вашій Всечесности, що виділ радує ся з поводу, що загадалисьте засновати філію нашого товариства в Самборі, жєлає Вам доброго успіха в тому хосенному прямованю. Одних загальних зборів звольте нас повідомити, а вишлем на його делегата. Щастя Вам Боже! Книжки, а іменно: 30 прим. Образи Страстей Исуса Христа, 30 прим. Паски, 30 прим. Молитвенник по 20 ц. в. а., 10 прим. Молитвенник по 25 ц. в. а. пересилаємо рівночасно. Остаємося з глибоким поважанєм. Від головного виділу тов[ариства] «Просвіта» Володимир Лаврівський, Д-р Омелян Огоновський» [11, арк. 1].

Документальних відомостей про членство Івана Боберського в «Просвіті» віднайти не вдалося. Однак різні джерела свідчать про те, що на початку ХХ ст. він активно співпрацював з цією авторитетною організацією у Львові та в Галичині. Ця робота велася ним постійно, зокрема й через товариство «Сокіл-Батько» у Львові та сокільські осередки у Галичині. Адже за головування Івана Боберського (1908—1918 рр.) «Сокіл» поширив свої осередки у багатьох містах і селах Галичини. Як правило, чимало представників української інтелігенції були паралельно членами багатьох громадських товариств, серед яких «Просвіта», «Сокіл», «Січ», «Пласт» та ін. Проводячи на місцях різноманітні заходи, керівництво «Просвіти» і «Сокола» дуже часто узгоджували різні питання та виступали співорганізаторами святкувань, урочистостей тощо. У багатьох випадках новостворені сокільські товариства використовували для проведення своїх зібрань приміщення місцевих читалень «Просвіти».

Важливою подією у житті Львова та українського суспільства стало організація та проведення «Першого українського просвітньо-економічного конгресу» за нагоди 40-ліття від створення товариства «Просвіта». «[...] Треба було перевірити нашу роботу на полі просвітньо-економічним, — як зазначав Кость Левицький, — щоб знайти доцільні шляхи продуктивнішої праці народу» [12, с. 495]. Саме святкування спочатку планувалося провести 8 грудня 1908 р. Однак через різні причини й перешкоди ці урочистості відбулися лише 1 і 2 лютого 1909 р. [13, с. V—IX]. У конгресі взяло участь 768 учасників [14]. Перше загальне засідання конгресу планувалося провести в салі товариства «Сокіл-Батько» на вул. Руській, 20. Однак кількість зголошених учасників була настільки великою, що урочистості довелося перенести до салі товариства «Яд Харузім» на вул. Бернштайна, 9 (тепер вул. Ш. Шолом-Алейхема). Друге засідання конгресу відбулося у рухівні (залі для руханкових і спортивних занять) «Сокола-Батька» на вул. Руській, 20. Доповідачі на конгресі виступали у секціях: просвітньо-організаційній, гігієнічно-гуманітарній, рілляно-економічній, пасічницькій та кооперативно-економічній. У першій комісії першої секції дві доповіді виголосив перед майже 200 учасниками Іван Боберський [15, с. 19]. Тези опубліковані в пропам'ятній книзі конгресу, виданій 1910 р. під заголовками: «Значіння рухових товариств» [16]

та «Як ми збирали складки на народні цілі досі, а як ми їх збирати повинні» [17].

У першій доповіді Іван Боберський закликав українців розумно збирати гроші для створення так званого залізного фонду під назвою «Народний скарб». Відсотки з нього мали би йти на культурні потреби українського народу. Таким чином, на думку Івана Боберського, «робота над культурою стала би не до ривочною, лише плявовою і постійною». Друга доповідь стосувалася значення руханки та руханкових товариств для українського народу. Серед іншого Іван Боберський наголосив на тому, що «Коли товариства політичні, торговельні, промислові і господарські, товариства для штуки і знання змагають повести нарід до просвіти й добробуту, то товариства, що дбають про здоров'я, можуть сміло стати поруч них. До таких товариств належать товариства гімнастичні, інакше товариства «рухові» або «руханкові». Рухові товариства кладуть собі метою пригадувати горожанам, що через заводове заняття не належить забувати і про стан свого тіла. Вони старають ся спонукати населення не занедбувати того, що удержує здоров'я, красу і довгий вік» [17, с. 293]. Треба зазначити й те, що в окремих доповідях на конгресі, зокрема Сеня Горюка [18], Ірини Рибчаківної [19], Інокентія Захарієва [20] та ін. було відзначено подвижницьку працю Івана Боберського в контексті розвитку різних громадських організацій у Галичині, зокрема сокільського руху, та публікації ним праць з теорії та методики фізичного виховання і спорту.

Учасники «Першого українського просвітньо-економічного конгресу» підтримали також тези Івана Боберського про вибір назви «Сокіл» або «Січ» [21, с. 11] «за вподобою членів за корисний для розвитку цілого уладу» [22, с. 9], які підпорядковувалися організації «Сокіл-Батько» у Львові.

Співпраця Івана Боберського з «Просвітою» особливо налагодилася напередодні святкування 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Ще 1909 р. розпочався збір коштів на пам'ятник «Великому Поету Шевченкові», який планувалося урочисто відкрити 1914 р. у Києві. Спеціально з цього приводу було підготовлено відозву до українців Галичини. Її підписали керівники різних суспільно-культурних та економічних товариств, зокрема: Марія Білецька (голова «Клубу Русинок»), Іван Боберський (голова «Сокола-Батька»), Ярослав Весоловський (заступ-

ник голови «Драматичного Товариства імени Котляревського»), д-р Альфред Говикович (заступник директора «Землі»), Григорій Грозик (директор «Товариства Кредитового урядників і священників»), Михайло Грушевський (голова «Наукового Товариства імени Шевченка» і «Учительської громади»), д-р Ярослав Кулачковський (директор «Дністра»), Денис Кучика (директор «Сокільського Базара»), О. Левицький (голова «Основи»), Василь Нагірний (голова «Зорі»), Олекса Назаріїв (заступник голови «Академічної громади»), Петро Огоновський (голова «Просвіти»), д-р Володимир Охримович (заступник голови «Народного Комітету»), Кость Паньківський (директор «Краєвого Союзу Кредитового»), Олександр Стефанович (директор «Достави»), д-р Кирило Студинський (голова «Бояна»), д-р Степан Федак (заступник голови «Краєвого Союзу Ревізійного»), о. Іван Чапельський (голова «Руського Товариства Педагогічного»), А. Шехович (голова «Руської Бесіди»), Герміна Шухевичева (голова «Труду») [23]. У відозві зазначалося: «Всі часті української землі, всі країни і місця, де живе наш народ і де чути наше слово, повинні взяти як найгорячішу участь в здвигненню того пам'ятника, щоб був він гідний нашого Поета, гідний нашого народу. *Українські народні Товариства у Львові взивають отже всю українську людність Галичини, всіх, в кому живе дух народній, аби поспішити ся принести жертву свою на сю сьвяту ціль. Хто може дати більше, нехай не пожалує дати на се. Хто не може дати багато, нехай дасть мало, аби лише не бракувало нікому між вірними синами України* (так у тексті. — А. С.)» [23]. Уповноваженим товариством, яке збирало пожертви та завідувало коштами на пам'ятник Тарасу Шевченку, було обрано Наукове товариство імени Шевченка. Створення відповідного комітету відбулося у кінці 1908 р. Дозвіл на збір коштів було отримано 27 лютого 1909 р. (ре-скрипт Галицького Намісництва ч. 2977). У «Краєвому Союзі Кредитовому» у Львові було відкрито книжечку ч. 5555, на яку усі бажаючі могли надсилати пожертви. Збір коштів планувалося здійснювати до кінця 1909 р. [24].

Іван Боберський як голова «Сокола-Батька» у грудні 1912 р. підписав звернення, підготовлене «Просвітою» до українського народу з метою збору коштів для проведення 10-тижневого курсу вищої освіти у Львові. У ньому з-поміж іншого за-

значалося: «На взір данських університетів рішила ся «Просвіта» уряджувати довше треваючі курси висшої освіти, на яких більше осьвіченим та жаднішим знання з нашого селянства подало би ся в популярній формі найновіші здобутки людського знання, осьвідомило би се його під зглядом народним та подало би ся вказівки, як користати з тих прав, які йому вповні прислугують» [25, арк. 43].

Однак найбільш плідною співпраця голови «Сокола-Батька» Івана Боберського та «Просвіти» проявилася в рамках організації та проведення I Краєвого здвигу (відбувся 9—10 вересня 1911 р.) та II Краєвого здвигу (інші назви — Шевченківський здвиг, Великий пропам'ятний Шевченківський здвиг, Шевченковий ювілейний здвиг та ін., відбувся 27—29 червня 1914 р.) у Львові. Ці заходи стали виявом національного і громадянського поступу кількох поколінь українців Галичини, кульмінацією боротьби за національне самовизначення, поштовхом, що виявив себе вже невдовзі у створенні української військової формації УСС та проголошенні ЗУНР. В історії Галичини та й загалом історії України ці здвиги залишилися одними із найвеличніших культурних, громадсько-політичних та спортивних заходів українців Галичини у ХХ ст.

На I Краєвому здвизі з нагоди 50-річчя від дня смерті Тараса Шевченка 9 вересня 1911 р. у Філармонії було проведено привітальний вечір, на якому Євген Озаркевич зачитав привітання від «Просвіти» [26, арк. 25]. У здвизі усього в поході взяло участь 7896 осіб. На I-му Краєвому здвизі були представники від: чеських соколів (заступник голови Франц Машек, голова технічної секції Богумил Гавель); українців українських земель у складі Російської імперії; українців Південної Америки, зокрема з Бразилії; українського гімнастичного товариства «Січ» у Чернівцях; українських товариств «Січ» (віденської і грацької).

Організуючи Шевченківський здвиг з нагоди 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка, після багатьох зустрічей і консультацій був створений спільний організаційний комітет як V здвигова секція товариства «Просвіта» [27, с. 65], у який увійшли представники від товариств «Сокол», «Січ», «Змаговий союз», СТ «Україна», «Пласт». Ключову роль у ньому відігравали керівники «Сокола» і «Січі» — Іван Боберський та Кирило Трильовський, які по черзі вели засідання. Однак, незважаючи на до-

бре становище львівської повітової «Січі», очолюваної Романом Дашкевичем, основний організаційний і фінансовий тягар з підготовки здвигу все-таки ліг на товариство «Сокіл-Батько» і його керівника Івана Боберського [12, с. 715]. Один із членів оргкомітету по підготовці здвигу Степан Гайдучок згадував: «Іван Боберський не покидав плану, щоб здвиг в 1914 [р.] був спільним усіх тіловиховних установ в Галичині і Буковині. Запросив від «С[окола]-Б[атька]» на нараду Укр[аїнський] Січовий Союз. Нарада відбулася на нейтральній терені себто в салі «Народної Гостиниці» при вул[иці] Костюшка. Я був від «С[окола]-Б[атька]» також на цій нараді. Ціль була довести до спільного здвигу Січей і Соколів в 1914 р. Реферував [Іван] Боберський. Вислід: [Кирило] Трильовський погодився. І тепер почалися труднощі. [Кирило] Трильовський зажадав, щоб якийсь спеціальний комітет кермував здвигом ні «Сокіл-Батько» ні Укр[аїнський] Січовий Союз. [Іван] Боберський пішов на це і так повстала при матірнім товаристві Просвіта т[ак] зв[ана] V секція здвигова при тов[аристві] Просвіта. Засіданням проводили напереміну [Іван] Боберський і [Кирило] Трильовський. Секретарем був я себто Гайдучок Ст[епан]. Засідання відбувалися в льокалі Просвіти, яку очевидно ціла секція не інтересувала» [28].

У Шевченківському здвизі взяло участь понад 12 тисяч українців у поході. На заході були представники від: українців Покуття, Лемківщини, Бойківщини, Гуцульщини, Буковини, Наддніпрянської України, Січового союзу Буковини; «Руського народного союзу Америки» (о. Мирон Данилович); чеських соколів (Франц Машек) та ін. Наступний краєвий здвиг планувався у Львові в 1919 р. з нагоди вступу на київський престол князя Ярослава Мудрого, який «зединив українські землі і підніс найбільше славу і силу української держави» [29].

Події Першої світової війни та Української національної революції 1917—1923 рр. не дали можливості Іванові Боберському, як у попередні роки, проводити співпрацю з «Просвітою». Адже він переключився на іншу діяльність. Зокрема у 1914—1918 рр. Іван Боберський — член та скарбник Бойової управи, референт «Артистичної горстки» і «Пресової квартири» Українських січових стрільців (з 1917 р. — Центральної управи УСС), 1914—1915 рр. — член Головної української ради, 1915—1916 рр. — член Загальної української ради, 1918—1919 рр. — референт

«Письменничого відділу» в Державному секретаріаті військових справ Західно-Української Народної Республіки. Свою діяльність у Державному секретаріаті військових справ ЗУНР та поразку українців у війні з поляками Іван Боберський підсумував у споминах: «Служив я при воєнним міністерстві (Йдеться про ДСВС ЗУНР. — А. С.), як редактор воєнного «Вістника» в листопаді 1918 р. у Львові, опісля в Тернополі, Станиславові, Борщеві, Заліщиках, Кам'янці Подільській, коли українці не зуміли оборонити своєї власної землі і не доказали перемогою, що вона до них належить, та мали нагоду переконатись, що всяке право рішається силою. Хто не має сили той тратить майно і волю, яка стає залежна від сильнішого. Такий закон природи. Вище дерево вище від нищого. Нище дерево має підростати щоб стало вищим, інакше лишиться низьким. Бачив я дві причини нашого малого росту і малої сили: 1) Українські села були замало ще свідомі, або цілком не свідомі. Попередніми роками не оснували вони в себе ні «Сокола» ні «Просвіти». Були не приготовані, не знали і не розуміли гасла «Все вперед»; 2) Свідомі українці не вміли в часі небезпеки і наруги злучити свої сили. Не вирабляли давніше в собі змислу до єдності, не доцінювали гасла «Всі враз». Треба невпинної праці, щирої злуки, завзятої боротьби, щоб світ признав нам право до сили» [30, арк. 10].

У 1920 р. Іван Боберський як повноважний представник Західно-Української Народної Республіки спочатку поїхав у Сполучені Штати Америки, а з листопада 1920 р. — у Канаду. Там його співпраця з «Просвітою» мала радше спорадичний характер. Відомо, що з 1 березня 1921 р. до 31 серпня 1925 р. учитель Михайло Кумка організував у «Рідній школі» при церкві св. Володимира й Ольги та в Українському інституті «Просвіта» у Вінніпезі тридцять шість дитячих вечорів. На них відбулося з-поміж іншого п'ятнадцять театральних постановок та шість наукових викладів. Іван Боберський мав честь два рази виступати з темами: «Історія українського народу» та «Українське військо» [31, с. 22—23]. Під час своїх викладів він, окрім іншого, демонстрував різні фотографії по темі. Це викликало неабияке зацікавлення у присутніх. Однією із важливих точок програми кожного вечора було виконання вправ руханковим відділом «Рідної школи», який складався з хлопців і дівчат. Вони виконували, серед іншого, вправи укладу Івана

Боберського, а саме: вільноруч, хоруговцями, хустинами, ручниками, топірцем, палицею [32, с. 8].

Висновки. Таким чином, Іван Боберський, проживаючи у Львові упродовж 1901—1914 рр., співпрацював з товариством «Просвіта», проводячи діяльність через організацію «Сокіл-Батько» у Львові та сокільські осередки в Галичині. Важливою подією у житті Львова та українського суспільства стала організація та проведення «Першого українського просвітньо-економічного конгресу» з нагоди 40-ліття від створення товариства «Просвіта». На ньому, з-поміж іншого, було відзначено подвижницьку працю Івана Боберського в контексті розвитку сокільського руху та публікацій ним праць з теорії та методики фізичного виховання і спорту. Як голова українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько», Іван Боберський співпрацював з «Просвітою» особливо в період підготовки та проведення I і II Краєвих здвигов у Львові. Перебуваючи у 1920-х рр. у Канаді він долучився до діяльності Українського інституту «Просвіта» у Вінніпезі, виступав на різних заходах, імпрезах, святкуваннях не тільки у Вінніпезі, де проживав, а й у різних населених пунктах Канади.

1. Сова А. Іван Боберський — провідний діяч українського сокільського руху. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Вип. 30: *Український визвольний рух ХХ століття*. Гол. редкол. Микола Литвин, упоряд. і наук. ред. Михайло Романюк. НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2017. С. 3—22.
2. Сова А. Участь Івана Боберського в Науковому товаристві ім. Шевченка напередодні Першої світової війни. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів, 2019. Вип. 32. С. 257—265.
3. Сова А. Іван Боберський — засновник та ідейний натхненник Українського спортивного кружка в Академічній гімназії у Львові. *Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. Івано-Франківськ, 2017. Ч. 29—30. С. 166—175.
4. Сова А. Діяльність Івана Боберського в «Учительській Громаді». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: *Історія*. За заг. ред. проф. І.С. Зуляка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 2. Ч. 2. С. 103—107.
5. Сова А. Внесок Івана Боберського у становлення організації «Пласт». *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць*. Львів, 2014. Вип. 15. С. 85—95.
6. Сова А. Іван Боберський та спортове товариство «Україна»: формування української спортової традиції в Галичині. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Ред. кол. С.Д. Гелей (гол. ред.), В.К. Баран, С.П. Качараба та ін. Львів: вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2016. Вип. 14. С. 68—75 (Гуманітарні науки).
7. Blazejowskyj D. *Historical šematism of Peremyšl including the apostolic administration of Lemkivščyna (1828—1939)*. Lviv, 1995. 1008 p.
8. Назарко І. Чільний священик з Бойківщини. *Літопис Бойківщини. Піврічник, присвячений дослідям історії, культури й побуту бойківського племені*. 1976. Липень-грудень. Чис. 2/24 (35). С. 38—42.
9. О. Микола Боберський. *Ілюстрований календар товариства «Просвіта» з літературним збірником на переступний рік 1920*. Львів, 1919. С. 357.
10. Чабан Л. Рід Боберських. *Матеріали четвертої міжобласної генеалогічної конференції «Український родовід» 27—28 березня 2004 року*. Упор. А. Огорчак. Львів: Українські технології, 2005. С. 108—133.
11. *Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі — ЦДАІУ України)*. Ф. 366 (Боберський Іван (1873—1947), педагог, організатор, українського спортивного руху в Галичині та за кордоном, голова товариства «Сокіл-Батько» у Львові, професор). Оп. 1. Спр. 4 (Листи товариства «Просвіта» у Львові і Загребі та гімнастичного товариства «Сокіл» у Львові про заснування філіалу «Просвіти» в Самборі, подяку за фінансову допомогу, розповсюдження альманаху «Карпатська Україна в боротьбі» та ін.). 3 арк.
12. Левицький К. *Історія політичної думки галицьких українців 1848—1914. На підставі споминів*. Львів: Накладом власним, 1926. 738 с.
13. Редакція. [Вступ]. *Пропамятна книга: Перший український просвітньо-економічний конгрес улажнений Товариством «Просвіта» в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати*. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просвіта», 1910. С. V—IX.
14. Учасники конгресу. *Пропамятна книга: Перший український просвітньо-економічний конгрес улажнений Товариством «Просвіта» в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати*. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просвіта», 1910. С. 641—655.
15. Звіт «Сокола-Батька» у Львові за рік 1909. Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1910. 24 с.
16. Боберський І. Як ми збирали складки на народні діли досі, а як досі їх збирати повинні. *Пропамятна книга: Перший український просвітньо-економічний конгрес улажнений Товариством «Просвіта» в соро-*

- кліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просьвіта», 1910. С. 193.
17. Боберський І. Значіне рухових товариств. Пропамятна книга: Перший український просьвітно-економічний конгрес уладжений Товариством «Просьвіта» в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просьвіта», 1910. С. 239—245.
  18. Горук С. Пожарні «Соколи». Пропамятна книга: Перший український просьвітно-економічний конгрес уладжений Товариством «Просьвіта» в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просьвіта», 1910. С. 245—246.
  19. Рибчаківна І. Народні забави та ігрища. Роля жіноцтва в розбуджуваню товариського жита на селі. Пропамятна книга: Перший український просьвітно-економічний конгрес уладжений Товариством «Просьвіта» в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просьвіта», 1910. С. 209—212.
  20. Захаріїв І. Організація товариського жита селян. Пропамятна книга: Перший український просьвітно-економічний конгрес уладжений Товариством «Просьвіта» в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року: Протоколи і реферати. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів: Коштом і накладом Товариства «Просьвіта», 1910. С. 212—220.
  21. Грицай О. У «Сокола-Батька». Інтерв'ю. Львів: Накладом «Вістий з Запорожа», 1913. 31 с.
  22. Боберський І. Українське сокільство (1894—1939). Львів: Видавець «Сокіл-Батько», 1939. 16 с. (Сокільська бібліотека, ч. 7).
  23. Білецька М., Боберський І., Весоловський Я. та ін. Український Народ Галичини. Народне Слово. Люстрована, популярно-просьвітна, політична й літературна часопись. Львів, 1909. 6. цвітня. Чис. 194. С. 2.
  24. Засіданя Виділу. Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка у Львові. Львів, 1909. Вип. II. Ч. 38. С. 1—4.
  25. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. Ф. 1235 (Грушевські — історики, лінгвісти). Оп. 1. Спр. 29 (Грамоти, членські квитки, свідцтва та повідомлення про обрання членом «Наукового товариства імені Шевченка», «Товариства для розвою руської штуки» (Львів), «Чехословацького наукового товариства» та інших товариств і громад). 66 арк.
  26. ЦДІАЛ України. Ф. 312 (Українське спортивне товариство «Сокіл-Батько», м. Львів). Оп. 1. Спр. 62. (Відозви до українського населення, вирізки статей з українських і польських газет, листування та інші матеріали про підготовку і проведення першого краєвого з'їзду соколів у Львові 10 вересня 1911 р.). 97 арк.
  27. Звіт Товариства «Просьвіта» з діяльності за час від 1. січня 1910 до 31. грудня 1912. Львів, 1913. 164 с.
  28. Гайдучок С. Спомини. Приватний архів Степана Гайдучка (м. Львів).
  29. Боберський І., Цегельський Л., Волошин М., Волощук Р. та ін. До наших полків в Галичині. Вісти з Запорожа. Руханка, Змаг, Пожарництво, Мандрівництво, Пласт, Стрілецтво. Львів, 1914. 30 липня. Чис. 95—96. Подвійне число. С. 1.
  30. Боберський І. Не згинати голови!: машинопис. 12 арк. Український національний музей у Чикаго.
  31. Кумка М. Як провадити Рідну Школу в Канаді. Нове Поле. Канадійський Альманах. Вінніпег, 1927. С. 12—25.
  32. Кумка М. Початки руханки серед українців у Вінніпегу. Вінніпег, 1925. 32 с.

REFERENCES

- Sova, A. (2017). Ivan Bobersky is a leading figure of the Ukrainian falconry movement. *Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood* (Issue 30, pp. 3—22). Lviv [in Ukrainian].
- Sova, A. (2019). Participation of Ivan Bobersky in the Shevchenko Scientific Society on the eve of the First World War. *Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood* (Issue 32, pp. 257—265). Lviv [in Ukrainian].
- Sova, A. (2017). Ivan Bobersky is the founder and ideological inspirer of the Ukrainian Sports Club at the Academic Gymnasium in Lviv. *Galicja. Scientific and cultural-educational regional journal* (Vol. 29—30, pp. 166—175). Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Sova, A. (2018). Activities of Ivan Bobersky in the «Teachers Community». *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: History* (Issue 2, pp. 103—107). Ternopil [in Ukrainian].
- Sova, A. (2014). Ivan Bobersky contribution to the formation of the Plast organization. *Scientific notebooks of the historical faculty of Lviv University. Collection of scientific works* (Issue 15, pp. 85—95). Lviv [in Ukrainian].
- Sova, A. (2016). Ivan Bobersky and the sports society «Ukraine»: the formation of the Ukrainian sports tradition in Galicia. *Bulletin of Lviv University of Trade and Economics* (Issue 14, pp. 68—75). Lviv [in Ukrainian].
- Blazejowskyj, D. (1995). *Historical schematism of Peremyshl including the apostolic administration of Lemkiwshchyna (1828—1939)*. Lviv [in Polish].
- Nazarko, I. (1976). Leading priest from Boykivshchyna. *Chronicle of Boykivshchyna*, 2/24, 38—42 [in Ukrainian].

- (1919). О. Mykola Bobersky. *Illustrated calendar of the Prosvita society with a literary collection for the leap year 1920*. Lviv [in Ukrainian].
- Chaban, L. (2005). *The Bobersky family. Proceedings of the fourth interregional genealogical conference «Ukrainian family tree» March 27–28, 2004* (Pp. 108–133). Lviv [in Ukrainian].
- Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv (hereinafter — CDIAL of Ukraine). F. 366 (Ivan Bobersky (1873–1947), teacher, organizer, Ukrainian sports movement in Galicia and abroad, chairman of the Sokil-Batko society in Lviv, professor). Op. 1. Ref. 4 (Letters of the Prosvita Society in Lviv and Zagreb and the Sokil Gymnastics Society in Lviv on the establishment of the Prosvita branch in Sambir, gratitude for financial assistance, distribution of the almanac Carpathian Ukraine in Struggle, etc.) [in Ukrainian].
- Levytsky, K. (1926). *History of political thought of Galician Ukrainians 1848–1914. Based on memories*. Lviv: Own edition [in Ukrainian].
- Bryk, I., & Kotsyuba, M. (Eds.) (1910). Editing. (Introduction). *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (Pp. V–IX). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- Bryk, I., & Kotsyuba, M. (Eds.) (1910). Congress participants. *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (Pp. 641–655). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- (1910). *Report «Sokola-Bat'ka» in Lviv for the year 1909*. Lviv: Circulation «Sokola-Bat'ka» [in Ukrainian].
- Bobersky, I. (1910). How we still collected funds for national purposes, and how we still have to collect them. *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (P. 193). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- Bobersky, I. (1910). The importance of motor societies. *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (Pp. 239–245). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- Goruk, S. (1910). Firefighters «Sokoly». *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (Pp. 245–246). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- Rybchakivna, I. (1910). Folk entertainments and playgrounds. The role of women in awakening social life in the countryside. *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (Pp. 209–212). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- Zakhariyiv, I. (1910). Organization of friendly life of peasants. *Commemorative book: The first Ukrainian educational and economic congress was organized by the Prosvita Society in the fortieth anniversary of its founding in Lviv on February 1 and 2, 1909: Minutes and abstracts* (Pp. 212–220). Lviv: Cost and circulation of the Prosvita Society [in Ukrainian].
- Gritsay, O. (1913). In «Sokola-Bat'ka». *Interview*. Lviv [in Ukrainian].
- Boberskyi, I. (1939). *Ukrainian sokilstvo (1894–1939)*. Lviv: Sokil-Batko Publisher [in Ukrainian].
- Biletska, M., Bobersky, I., & Vesolovsky, J. and others (1909). Ukrainian People of Galicia. *The People's Word. Illustrated, popular educational, political and literary journals, 194*. Lviv [in Ukrainian].
- (1909). Meeting of the Department. *Chronicle of the Shevchenko Scientific Society in Lviv* (Issue 2, part 38, pp. 1–4). Lviv [in Ukrainian].
- Central State Historical Archive of Ukraine, Kyiv. F. 1235 (Hrushevsky — historians, linguists). Op. 1. Ref. 29 (Diplomas, membership cards, certificates and notices of election as a member of the Shevchenko Scientific Society, the Society for the Development of Russian Art (Lviv), the Czechoslovak Scientific Society and other societies and communities) [in Ukrainian].
- CDIAL of Ukraine. F. 312 (Ukrainian Sports Association «Sokil-Batko», Lviv). Op. 1. Ref. 62 (Appeals to the Ukrainian population, clippings of articles from Ukrainian and Polish newspapers, correspondence and other materials on the preparation and holding of the first regional congress of falcons in Lviv on September 10, 1911) [in Ukrainian].
- (1913). *Report Society «Prosvita» on its activities for the period from January 1, 1910 to December 31, 1912*. Lviv [in Ukrainian].
- Hayduchok, S. Memories. *Private archive of Stepan Haiduchok (Lviv)* [in Ukrainian].
- Bobersky, I., Tsegelsky, L., & Voloshin, M. and others (1914). To our regiments in Galicia. *News from Zaporizhzhia. Rukhanka, Zmag, Firefighting, Travel, Plast, Shooting, 95–96*. Lviv [in Ukrainian].
- Bobersky, I. Do not bend your head! *Ukrainian National Museum in Chicago* [in Ukrainian].
- Kumka, M. (1927). How to conduct a native school in Canada. *New Field. Canadian Almanac* (Pp. 12–25). Winnipeg [in Ukrainian].
- Kumka, M. (1925). *The beginnings of the engine among Ukrainians in Winnipeg*. Winnipeg [in Ukrainian].